

Újpesti Helytörténeti Értesítő

2000. szeptember

VII. évfolyam 5. szám

100 éves a Városháza

Roland vitéz szobra a Városháza homlokzatán

(Fotó: Bleicher Imre)

Fejes Antal*

100 éves az újpesti Városháza

Részletek Újpest község közgyűlési jegyzőkönyveiből
1895-1900

Újpest korai történetét szinte végigkísérte a különféle közintézmények — így pl. a tűzoltóság, iskolák, rendőrség — hányatott sorsa, otthontalansága. E problémáktól természetesen a helyi igazgatás legfontosabb szerve, a községi tanács sem menekülhetett. A község első előljáróságai az éppen hivatalban lévő bíró házában tartották rendszeres tanácskozásait. A kisközség első állandó előljárósági épülete, vagyis községsháza 1845-ben épült fel az Árpád út 21. szám alatti telken. E helyütt azonban a hivatalos ügyek intézését egyre akadályozta a szintén ebbe az épületbe költöztetett elemi iskola, amely két évtizeden belül szabályosan kiszorította Újpest előljáróságát.

A község vezetése ezért 1865-ben elhatározta, hogy mintegy 4000 forintért megvásárolja Rosenzweig Heléna József (ma: József Attila) és Attila utcák sarkán álló házát. Az új épületbe költözött előljáróság hamarosan megkapta az új községsháza melletti telket is, amit tulajdonosa, Rosenberg Jakab — gondolva a község szűkös anyagi helyzetére — díjmentesen engedett át. A két egymás mellett fekvő telken rövid idő után készen állt az új községsháza, ami eltekintve az 1874-es újpesti lázadás okozta tragikus eseményektől, kifogástalanul szolgálta Újpest lakosságát egészen a XIX. század utolsó évtizedéig.

Az 1890-es évekre a község dinamikus fejlődése miatt ez az épület is egyre szűkebbnek bizonyult. A problémát felismerve az előljáróság több megoldással is kísérletezett, de hamar láthatóvá vált, hogy végleges megoldást csak egy olyan jól megközelíthető, impozáns, s a modern közigazgatási követelményeknek is eleget tevő községsháza építése hozhat, amely méltó székhelye lehet jövő, immáron városi jogú Újpestjének.

Ez úton szeretném megköszönni a Budapest Fővárosi Levéltár munkatársainak a kutatásaim során nyújtott segítségét, és hogy lehetővé tették az V/672-es fondba tartozó jegyzőkönyvek részletes tanulmányozását.

1895. január 28.

80

Ezek közül tartózkodtak a szavazástól 4-en, 18-an pedig igennel és 18-an nemmel szavazván, a szavazatok mindkét oldalon egyenlők, s így ő, törvényes elnöki jogával élve, döntő szavazatával él, mégpedig leszavazva igennel.

ezzel a szavazás tárgyát képező előljárósági határozatot a képviselő testületnek szótöbbséggel hozott határozatává emeli, s ilyenül kijelenti. Ebbe a jegyzőkönyvbe is át lévén veendő ennél fogva az előljáróság 5/895 számú határozata a következőképpen:

„5/895 sz: jegyzőkönyv felvételét Újpesten 1895. január 26-án a községi előljáróságnak mai napon tartott tanácsülésén:

Elnöklő bíró megnyitván a gyűlést, mindennek előtt előadja, hogy magában a község képviselő testületében, de a törvényhatóság közgyűlésén is 697/894 sz. határozattal a jelenlegi községsház tarthatatlan szűk hivatalos helyiségeinek tárgyalásával foglalkozván, már régen megérett azon eszme, hogy a jelenlegi községsház mostani állapotában fen nem tartható.

Igy tehát csak közóhajnak felelt meg a képviselő testület akkor, amidőn az 1886 évi XXII

*A szerző levéltár szakos egyetemi hallgató, helytörténeti kutató.

tvr. 110. parának megfelelőleg 234/894 sz. határozatával tárgyalásra tűzte ki ezen ügyet. Köztudomású dolog, hogy ezen tárgyat a képviselő testület már két ízben is tűzte tárgyalásra nevezetesen 249/894 és 895 sz.a. határozatokkal azonban a már hivatkozott törvényszakaszk értelmében az, a képviselők kellő számban való meg nem jelenése miatt, érdemleges tárgyalás alapját nem képezhette.

Most midőn az érdemleges tárgyalás előtt állunk, szükségesnek látta, hogy ezen a község jövőjébe mélyen bevágó ügy az előljárási testület által beható tárgyalás alá vétenék s felkéri előadó köz. jegyzőt a tárgy részletes előterjesztésére.

Köz. jegyző a szóban forgó ügyet a következőkben ismerteti:

A képviselő testület akkor, midőn a kérdéses ügyet szőnyegre hozta, egy bizottságot bízott meg

a kérdés behatóbb tanulmányozásával és javaslat tételével. A bizottság eljárt feladatában és 3 rendbeli javaslatot terjesztett be az előljárási elé, és pedig:

1. a jelenlegi község háza kibővítése
2. a mostani község ház lerombolásával annak helyén újak emelését
3. a modern igényeknek és a község páratlanul rohamos fejlődésének megfelelő a község tulajdonát képező István téren építését.

Az első és az utolsó a bizottság nem javasolja, az első azért nem, mert a jelenlegit használhatólag átalakítani rozzantságánál és célszerűtlenségénél fogva nem lehet, az utolsó tervet azért nem véli célszerűen keresztül vihetőnek mert ez által a község piactere megkisebbednék és fél attól, hogy ha a község ott építene a volt földes úr a kérdéses területet földarabolná. Ajánlja tehát a második terv keresztülvitelét vagyis hogy bontanék le a jelenlegi

Köz. jegyző a szóban forgó ügyet
a következőkben ismerteti:
A képviselő testület akkor, mi-
vőn a kérdéses ügyet szőnyegre hozta
egy bizottságot bízott meg a kérdés be-
hatóbb tanulmányozásával és javas-
lat tételével. A bizottság eljárt fel-
adatában és 3 rendbeli javaslatot
terjesztett be az előljárási elé, és
pedig:
1. a jelenlegi község ház kibővítését
2. a mostani község ház lerombolá-
sával annak helyén újak emelését
3. a modern igényeknek és a község
páratlanul rohamos fejlődésének
megfelelő a község tulajdonát ké-
pező István téren építését.

községház, és annak helyére emeltessék egy új ház. Miután a bizottság javaslatával Újpest község egy létező vagyoni értéktől fosztatnék meg, mert a jelenleg község házul használt épület más czelokra gyümölcsözőleg használható fel, így a hogy az most áll képvisel mintegy 20000 frt értéket, továbbá tekintve azon ellenérvek tarthatatlanságát amit a bizottság az István téren emelendő községház ellen felhoz, közíg. jegyző elfogadásra ajánlja a bizottság harmadik javaslatát, vagyis, hogy emeljen a község a telekkönyvileg is tulajdonát képező István téri telekre egy az igényeknek megfelelő községházat. Ezután elnöklő bíró a következő határozati javaslatot terjeszti elő:

Az előjáróság a bizottság véleményét mellőzve, azt tartja a képviselő testület által elhatározandának, s ez okból a képviselő testület elé oly értelmű előjárósági határozatot javasol terjeszteni, hogy a bizottság véleményével szemben, ne a mostani községház lerombolásával, ennek helyére hanem az István tér megfelelő, a jelenlegi mázsaházzal szemben fekvő pontjára építenék egy minden jogos igénynek megfelelő 2 emeletes új község ház.

Mert:

A mostani községház lerombolása mindenképp előtt egy meglevő pozitív értéknek 15-20000 frtnak megsemmisítését föltételezi akkor, a mikor pedig ez az érték is, ha az új községház a javasolt helyen építetik az a' nélkül is vagyonszegény község javára nagyon jól lenne gyümölcsöztethető, - mert azon a szűk helyen mely még a nagyterjedelmű és mindig az ellenkező irányban nagyobbodó községnek legszélén is van, egy minden igénynek megfelelő községház nem is lenne meg- építhető, - mert ebben az esetben az összes községi hivatalok egyszerre hajléktalanokká lennének, amidőn pedig azok az újpesti viszonyokból kifolyólag el sem lennének helyezhetők, - s mikor végül az itt építendő házbér jövedelmet nem hajthatván, az egész ezen lerombolástól és építésből előálló nagy teher, tisztán az adózó közönség által volna elviselendő.

Ezzel szemben pedig a következő okokból

építendő egy megfelelő nagyságú kétemeletes községház az István térre:

Mert az István tér a község legnagyobb és csak kevés nagyobb városban található nagyságú tere és egyik piacza, mely a község középpontjában fekszik s a mely mindenféle forgalomnak valóságos gócpontját képezi, - mert éppen ezen okokból, az itt építendő községházat, a beléje tervezett földalatti raktárak földszinti bolthelyiségek és második emeleti bérlakások révén, annyira jövedelmezővé lehet tenni, hogy ezen jövedelemmel nemcsak a beléje fektetendő kölcsöntőke amortizálható, hanem utána ezen fölül még egy új jövedelmi forrás is várható, amiből önként folyik az, hogy ezen terv létesítése esetén az adófizetők nemcsak semmivel sem tartolzatnak, amidőn egy értékes Középülethez jutnak, hanem terheiken a mutakozó új jövedelmi forrás révén még inkább könnyítve lesz, különösen ha figyelembe vesszük, hogy a' mellett a mostani község ház is értékesíthető.

Mert az István téren ez a középület a kellő térfogatra egészen szabadon volna építhető, - mert azzal a területtel a község, mint a saját tulajdonát képező közterülettel egészen szabadon rendelkezik, - mert az a piacz, még ha azaz alsó része beépítetik és átellenében - eddig egész Újpesten sehol sem létező sétányul - parkiroztatik is, nagyon elégséges nagyságú tér, még a távol jövőben is, különösen ha, amit a piaci rend ugyis megkíván a kocsipiacz innen, az ehez közel fekvő és rendszerint üresen álló másik piaczra helyeztetik át, mi által ez az eddig elhanyagolt községrész is emelkedni fog.

Mindezen előadott fontos okok által vezetelve, hozta meg az előjárósági testület a jelen megdönthetetlen indokkal támogatott határozatát, és pedig úgy, hogy utasítanék az előjáróság, hogy a kérdéses épület teljes terveinek és költségvetésének elkészítésére hirdessen pályázatot, a beérkezett terveket az építészeti bizottság meghallgatásával tárgyalja és tárgyalásának eredményét a lehető legrövidebb idő alatt terjessze a képviselő testület elé, mint amely I fokban

hivatott a határozathozatalra. A képviselőtestület által a törvényhatóság jóváhagyásának fentartásával elfogadott terv Keresztülvitele érdekében ismételtén hirdessen pályázatot és az elfogadot tervet a beérkezett ajánlatokkal együtt jóváhagyás végett terjessze a törvényhatósághoz. Felhatalmazandó az előjáróság már most, hogy a képviselőtestület által elfogadott terv szerzőjét 600 frttal díjazza, és tegye meg a szükséges lépéseket az irányban, hogy ezen épület előállításához a kellő (...) kölcsön megszerzésére a törvényhatóság jóváhagyását, jelen felterjesztéssel egyidejűleg nyerve meg. Jelen, jkv hitelesítésére Búsfy István és Radics Dávid kérettek fel. Több tárgy nem lévén az ülés berekesztetett. kmf. Tanos Pál bíró sk. Zsoldos János sk. jegyző Radics Dávid sk. Búsfy István sk.”

152

XVII. Jegyzőkönyv

Felvétetett Újpesten 1895 évi december hó 2-án a községi képviselőtestület rendkívüli közgyűlésén.

Jelen vannak:

Tanos Pál bíró, Hochbaum Jakab törv. bíró, Zsoldos János jegyző, Ráday Antal, Hevesi Vilmos aljegyzők, Erős Antal, Lattisz János, Korponay Ödön, Csepreghy Pál, Egerman Antal, Kúthy István, Palotai Adolf, Boskovitz Alajos, Deutsch Zsigmond, Dezső (Dbopolszky) Lajos, Kárpáti József, Lederer Győző, Dr. Héderváry Soma, Wolfner Tivadar, Dr. Fischer Ignác, Pótz Mihály, Dr. Kis Sándor, Schreiber Gyula, Perrich Károly, ifj. Schwartz Jakab, Winternitz Gyula, Gerő Zsigmond, Mády Lajos, Fornheim Dávid, Illek Vincer Kolossváry Gyula, Geduly Lajos, Friedmann Ármin, Búsfy István és Ladányi Zsigmond községi képviselők.

Olvastatott a múlt gyűlés jegyzőkönyve.

Tudomásul szolgál.

Jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére amelynek határideje f. hó 6-dikának délutáni 3

órájára tüzetik ki: Lattisz János és Korponay Ödön képviselők kéretnek fel.

(...)

130.

Közig. jegyző olvassa ugyancsak a m. kir. belügyminisztérium 83313/IV.sz. rendeletét, a mellyel jóváhagyja a vármegye törvényhatóságának 558/kgy. 1895. sz. határozatát az Újpest község által építendő község ház felépítése iránt, ezzel együttesen tárgyalatik a tárgysorozat 4. pontja - mint ezzel rokon tárgy - a piactérnek a község nevére leendő telekkönyvezése.

Többek hozzászólása után a m. kir. belügy minisztérium felolvasott azon rendelete, amely jóváhagyja a törvényhatóság azon intézkedését, hogy Újpesten az István téren egy új község ház építtessék, tudomásul szolgál, azonban a jóváhagyott határozat értelmében mindaddig, míg a piactérnek a község nevére leendő bekebelezése nem bevégzett tény, miután az építésnek jóváhagyása ettől tétetett függővé - az építésre vonatkozólag érdembeni intézkedések nem tétetnek, egyben az ugyancsak felolvasott 37702/1895. számú vármegyei alispáni rendelet értelmében Gróf Károlyi Sándor úr, a piactér jelenlegi telekkönyvi tulajdonosa által kiállított azon nyilatkozat, hogy a kérdéses térnek a község nevére való telekkönyvezését megengedi, jóváhagyólag tudomásul vétetik s utasítatik az

ÚJPEST KÖZSÉG

Újpest községi címere 1897-ből

előljáróság, hogy azt a község nevében fogadja el és intézkedjék, hogy annak a község nevére való átiratása mihamarább fogantatosítsassék.

(...)

1898

439

(...)

23.,

Olvastatott az újpesti ev. ref. egyház tanács azon kérelme, melyben újabb határozat hozatalát kéri arra nézve, hogy a tervbe vett „községháza” ne építtessék a templom térére.

Mády Lajos indokolja ezen kérelmét az egyháztanácsnak azzal, hogy az által a piactéren fekvő ingatlanok s így a ref. egyház épületei elértéktelenednek s a mennyiben tudomása van róla, hogy az építendő községházában kávéház és vendéglő is terveztetik, ez sérelmes a piactéren lévő mindkét egyházra annál is inkább, mert a törvény is világosan kimondja, hogy egyházak közelében ilyen tivornya helyek nem létesítendők. - Kéri tehát a képviselő testületet, hogy kérvényezzen a törvényhatóságnál és a belügyminisztériumnál, hogy a község ez irányban hozott határozatát oldja fel.

Tanos Pál hosszabb beszédben ismerteti a községház építésének történetét, - előada, hogy a község azt nem arra a helyre tervezte, a hová azt a felsőbb hatóság engedélyezte - az István térnek a rendőrség felőli oldalára, hanem a rom. cath. templom tengelyébe, de változott a viszony azzal is, hogy akkor mindenkinek az volt a véleménye, hogy a községnek az erre szükséges pénzt úgy kell megszerezni, mint más építőnek az ingatlanra felvett költsönnel, ma azonban, midőn előnyös községi költsönnel fedezhetők ezen kiadások, nem volna czélszerű ezen - különben is kedve- zőtlen - helyre felépíteni a község házat.- Csatlakozik Mády Lajos indítványához, hogy: kéressék fel a felsőbb hatóság az iránt, hogy a községház építésére vonatkozó már létező határozatát oldja fel.- Indítványozza, hogy az e tárgyban elkészített kérvény terjesztessék elbírálás végett a képviselő

testület elé.

Csepreghy Pál ismételtén kifogásolja a többször említett községháznak a térére való építését, mert könnyelműségnek tartja egy olyan szép térnek beépítését, a mit később a lakosok megsaporodásával, drága pénzen sem lehetne előállítani.- Csatlakozik előtte szóló indítványához.

Ladányi Zsigmond indítványozza, hogy küldessék ki egy bizottság, a mely alkalmas helyet keressen, és ennek jelentése után, vétessék az ügy érdemleges tárgyalás alá.

Közig. jegyző a felhozott észrevételekre nézve, következő előterjesztést teszi:

Nem állhat meg az ev. ref. egyháztanács kérvényének azon állítása, hogy a község, ha felépítteti a tervbe vett községházat és annak földszintjét bérhelyiségekkel jövedelmezteti is, ott olyan helyiségeket létesítsen, a melyek közerkölcsiség tekintetében kifogásolhatók, és pedig nem csak azért, mert ez egy község felől fel sem tehető, hanem mert végeredményileg a képviselő testület elő terjesztvén ő fog felette határozni, hogy milyen helyiségeket létesítsen. De nem állhat fenn azon ellenészrevétel sem, hogy a piactéren építtetvén ezen községház, a község egyetlen számbavehető tere beépítésével a község fejlődését megakassza, mert az újabb parcellázásokból kifolyólag összesen öt tere lesz a községnek, a mely úgy közegészségügyi mint szépészeti tekintetekben teljesen megfelelő, végre legfőbb indoka az odaépítésnek a terv kezdetétől fogva az, hogy az engedélyezett helyen felépítendő községház, a mellett, hogy kellő hivatalos helyiségekkel fog birni, feltétlenül annyi bérjövödelmet fog hozni, hogy abból az építési költségek a község külön megterheltetése nélkül amortizálhatók lesznek, - de nem fogadható el az előterjesztett határozati javaslat azért sem, mert az elodázni kívánja ugyan a jelen jogerős határozat keresztülvitelét, a nélkül azonban, hogy a helyett valami pozitívet ajánlana keresztülvitelre.-

Kéri tehát az előljáróság határozati javaslatát elfogadni, a mely a beterjesztett kérvény

félretételével a község ház építésére vonatkozó jogerős határozat keresztül viuelét javasolja.-

Elrendeltetvén a névszerinti szavazás, igennel szavaztak azok, a kik az előjáróság javaslatát elfogadják, vagyis, a kik jelen tárgyalás alapját képező kérvény félre tételét kívánják, nemmel szavaznak Mády Lajos illetve Tanos Pál határozati javaslatát kívánják érvényre emelni, még is úgy azonban, hogy ha az első névszerinti szavazás alkalmával az előjárósági javaslat nem nyerne többséget Ladányi Zsigmond és a már említett Mády Lajos és Tanos Pál féle határozati javaslatok között új szavazás lesz megejtendő.-

„Igen”-nel szavaztak

Winternitz Gyula, Lorbersbeck Kálmán, Ladányi Zsigmond, Karic Jeromos, Barth Mór, Radits Dávid, Lattisz János, Klein József, Deutsch Zsigmond, Dezső Lajos, Dr. Héderváry Ernő, Erős Antal, Hevesi Vilmos, Sonnenfeld Samu, Gerő Zsigmond, Schwartz Ede, Zsoldos János,

„Nem”-mel szavaztak

Mády Lajos, Pellet Gyula, Dr. Seligman Jenő, Dr. Fuchs Ignác, Csepreghy Pál, Czipauer János, Kap Mihály, Kárpáti József, Schmied Richárd, Dr. Lichtman Henrik, Egerman Antal, Tanos Pál, Illek Vincze.-

Szavazatukkal nem éltek

Dr. Héderváry Soma, Dr. Kis Sándor, Körösy Lajos, Gurányi István, Ráday Antal, vagyis 17 szavazattal 13 ellen, öt képviselő nem élvén szavazati jogával, az ev. ref. egyháztanács kérvényének félretételével határozatilag kimondja a képviselő testület hogy a község ház felépítése tárgyában meghozott, felsőbb határozatilag jóváhagyott határozatot végrehajtja.

(...)

1898

(...)

Következik a napirend:

98.-

Olvastatott a vármegyei törvényhatóság 1320/kgy. 1898. számú határozata az új község ház építése ügyében, ezzel kapcsolatban felolvastatott

Wolfner Tivadarnak az útépitő bizottsági és község házépítő bizottsági tagságról való lemondása is.

A felolvasott vármegyei határozat tudomásul vétetik, Wolfner Tivadarnak az említett két bizottsági tagságról való lemondását illetőleg pedig Illek Vince indítványára a lemondás elfogadásának függőben tartása mellett elhatározza a képviselőtestület, hogy egy kiküldendő bizottság útján kérdést intéz a lemondani szándékozó Wolfner Tivadarhoz a lemondás okaira vonatkozólag.-

E bizottságba kiküldettek:

Illek Vince

Mády Lajos

Szőnyi Richard

(...)

555

XXIII. Jegyzőkönyv

Felvétetett Újpesten, 1898. évi november hó 25-én a községi képviselőtestület rendes közgyűlésén.

Jelen voltak:

Lindt János bíró mint elnök, Hochbaum Jakab törv. bíró, Zsoldos János jegyző, Ráday Antal aljegyző, Barth Mór, Deutsch Zsigmond, Klein József, Dr. Seligman Jenő, Szőnyi Richard, Winternitz Gyula, Karic Jeromos, Egerman Antal,

Újpest községi pecsétje 1898-ból

Kúthy István, Erös Antal, Dezső Lajos, Dr. Hédervári Ernő, Mády Lajos, Kárpáti József, Csepregy Pál, Krapp Mihály, Dória Károly, Diamantstein Lajos, Friedman Ármin, Gerő Zsigmond, Schwartz Ede, Schwartz Jakab, Dr. Lichtman Henrik, Ladányi Zsigmond, Geduly Lajos, Lattisz Janos, Schreiber Gyula, Dr. Hédervári Soma és Czipauer János községi képviselők.-

Elnöklő bíró az ülést megnyitván, jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére

Szőnyi Richard és Deutsch Zsigmond községi képviselőket küldi ki.-

Olvastatott ezután a mult közgyűlés már hitelesített jegyzőkönyve.-

A felolvasott jegyzőkönyv tudomásul vétetett.-

113.

A napirend tárgyalása előtt közig. jegyző bejelenti, hogy Winternitz Gyula községi képviselő, törvényes időben egy önálló indítványt adott be a község ház építése ügyében kiküldött bizottság kibővítése, illetve tagjainak szaporítása tárgyában.-

Ezen önálló indítvány a napirend tárgyalása után fog tárgyalás alá vétetni.-

Következik a napirend:

(...)

119.-

Közig. jegyző bejelenti, hogy Wolfner Tivadar községi képviselőt sikerült a község házépítési bizottsági tagságáról és elnökségéről való lemondásának visszavonására bírni.

Ezen bejelentést a képviselőtestület örömdetes tudomásul veszi.-

120.-

Ezzel kapcsolatban tárgyalás alá vétetik Winternitz Gyulának e gyűlés elején bejelentett önálló indítványa a község házépítő bizottság kibővítése és tagjai számának szaporítása iránt-

Az előterjesztett önálló indítvány elfogadásával

a képviselőtestület az említett bizottságba tagokul kiküldi még a következő községi képviselőket:

Illek Vince

Dr. Hédervári Soma

Ladányi Zsigmond

(...)

Ezek után elnöklő bíró a gyűlést berekeszti.-

Kmf.

Szőnyi Richard Lindt János

közs. képviselő bíró

Mády Lajos

Zsoldos János

közs. képviselő

1899

(...)

32.-

Olvastatott a vármegyei alispán úr f.é. 44764. számú végzése az új község ház építése ügyében.-

Közig. jegyző előterjeszti, mikép a község képviselőtestülete még 1895. évben elhatározta, hogy a jelenlegi község ház célszerűtlen és szűk voltát és az ebből a község igazgatására háramló tarthatatlan állapotokat tekintve, és ezek megszüntetése érdekében egy új község ház épít, és az ugyanakkor hozott határozatával megállapította annak helyét az István téren lévő és nagym. Gróf Károlyi Sándor földtulajdonos, illetve jogelődje által község házai célokra adományozott és telekkönyvileg is már a község nevében álló 735 négyszögöl területű telken jelölte ki, egyszersmind az építési költségek a nagym. belügyminisztérium által a felebbezés elutasításával jóváhagyatott.-

A belügyminisztériumi jóváhagyó határozatban utasított a község hogy annak kivitele iránt mielőbb intézkedjék.

A község képviselőtestülete 2/1897. sz. határozata értelmében annál fogva az új község ház építését kimondotta és a kivitelre

vonatkozó mindennemű intézkedések megtételére az előjáróság mellé egy 5 tagú bizottságot küldött ki.

Ezen jogerőssé vált és senki által nem kifogásolt határozatában a községi képviselőtestület az 1886. évi XXII. tcz. 24. §-ában foglalt intézkedési jog- és hatáskörét az előjáróság és a képviselőtestület kebeléből választott bizottságra ruházta át azon indokból, mert egy 60 tagból álló testület a maga egészében ilyen művelet és határozat kivételére, ahol annyi aprólékos és időnként felmerülő részletkérdésben kell döntenie, nem alkalmas.

Tette pedig ezt az ügy érdekében azért, hogy az új községháza, amelyre oly égető szükség van mielőbb elkészülhessen annál is inkább, hogy azon tarthatatlan és a községi képviselőtestület tekintélyéhez semmiképen sem méltó állapot, hogy gyűléseit korcsmában tartja már évek óta, hogy a község hivatalai négy, egymástól távol fekvő és az egységes vezetést a közügyek kárára teljesen lehetetlenné tevő állapot végre-valahára gyökeresen megváltoztassék.

Az előjáróság és ezen építő bizottság, amelynek tagjai számát a község képviselőtestülete 120/1898. sz. határozatával 8-ra emelte és a bizottság további működését ezzel mintegy sanctionálta, működését megkezdte megbízatásához képest annyival is inkább, mert az építés költségeire a kellő fedezet időközben megszereztetett.

Ennélfogva az 1895. évben hozott képviselőtestületi határozatban foglaltak figyelembe vételével megállapította a pályázat feltételeit, amelyben sulyt helyezett az építendő községház jövedelmezőségére olyképp, hogy a földszinten létesítendő üzletek béréből származó jövedelem az építés költségeire a képviselőtestület által előírányzott és kölcsönpénzből fedezendő 200000 frt. letörleszthető legyen és így az építkezés a község háztartását ne befolyásolja.

A pályázati feltételek megállapítása után kiírta a tervpályázatot, azt az ország szaklapjaiban és a napilapokban szabályszerűen közhirrre tette. A

pályázati határidő lejártá után beérkezett összesen 6 terv. Ezen tervek megbirálására felkérte a magyar mérnök és építész együletet mint amely leginkább hivatott forum ezek megbirálására.

Az említett szakegyesület birálatát elfogadva, kiadta a pályadíjakat és kimondotta, hogy az első díjjal jutalmazott tervet fogadja el kivitelre.

Az elfogadott tervet közszemlére tette, hogy a község lakossága arra netalán észrevételeit megtehesse. Ilyen azonban nem tétetett, habár azok megtekintése körül nagy érdeklődés mutatkozott.

Ezek után kiírta a kivitelre vonatkozó pályázatot, amelynek kiírásánál megtartotta ugyanazon alakiságokkal, amelyek a tervpályázat kiírásánál felemlítve vannak.

A pályázati határidő lejártával beérkezett 62 pályázatot nyilvános megmérettetésre bocsájtotta, amelyből végül győztesen került ki ajánlattevő Schreiber Gyula. Ezzel a kivitelre vonatkozó szerződést a község érdekeire való tekintetből a legapróbb részletekre is kiterjedőleg megkötötte és úgy ezen szerződést, mint a vonatkozó összes iratokat a törvényhatósági jóváhagyás kinyerése céljából felsőbb hatósághoz felterjesztette.

Időközben azonban a községi előjáróság a vármegyei törvényhatósági közgyűléshez kérvényt intézett, miképp adjon a nagys. alispán urnak felhatalmazást ezen ügynek előzetes jóváhagyására azon célból, hogy a törvényhatósági jóváhagyás kinyerése ne hátráltassa az építkezés kivitelét a gyűlés idejéig, ez a felhatalmazás meg is adatott.

Ezen alapon hagyta azután jóvá a vármegyei alispán úr a község és a Schreiber Gyula között az építés kivételére kötött szerződést és az összes ezen ügyben tett intézkedéseket.

Felolvassa ezután közleg. jegyző a vármegyei alispán úr vonatkozó 44764/1899. sz. határozatát és az előjáróság nevében is javasolja a képviselőtestületnek, hogy a községi előjáróság és építőbizottságnak a községi képviselőtestület 2/1897. sz. határozatában foglalt megbízatás alapján helyette és nevében tett és az ügyre

vonatkozó fentelődött összes intézkedéseit magáévá téve, ezen javáahagyó vármegyei alispáni határozatot vegye tudomásul. Nehogy pedig esetleges felebbezés által az olyannyira sürgös építés a közügyek kárára halasztást szenvedjen, indítványozza, hogy a netalán beadandó felebbezéseket az 1886. évi XXII. tcz. 25. és illetve 59. §-ai alapján helyezze a képviselőtestület birtokon kívül, hogy mos már az oly régen húzódó ügy további késedelmet ne szenvedjen. Az előljáráóság ezen javaslatának mindkét részére névszerinti szavazást kér.

Csepreghy Pál községi képviselő törvénytelennek tartja az összes eddig tett intézkedéseket, mert már az 1895-diki alaphatározat meghozatala alkalmával megejtett szavazásnál két olyan képviselőtestületi tag szavazata alkotta meg a többséget, akiknek u.m. a törvénybírónak és a községi állatorvosnak szavazati joguk nem volt. De törvénytelennek tartja az alispáni javáahagyó határozatot is, mert az nem a képviselőtestület, hanem csak a kiküldött bizottság intézkedéseit hagyja jóvá, amihez a képviselőtestület még nem járult hozzá. Indítványozza, hogy az ezen ügyben tett eddigi intézkedések megsemmisíttessenek.

Czipauer János községi képviselő hasonló értelmű felszólalása után Dr. Dömötör László azon indítványt teszi, hogy hivassék össze egy rendkívüli képviselőtestületi ülés, amelyen terjesztessenek elő az előljáráóság és a mellé ezen ügyben kiküldött bizottság határozatai, hogy azok a képviselőtestület által utólag jóváahagyassanak.

Többek hozzászólása után elnöklő bíró elrendeli a névszerinti szavazást olykép, hogy igennel szavaznak azok, akik az említett alispáni határozatot, nemkülönben a községi előljáráóság és a mellérendelt bizottságnak ezen ügyben tett intézkedéseit jóváahagyólag tudomásul veszik, nemmel pedig az ezt ellenzők.-

Igennel szavaztak:

Lattisz János

Erös Antal

Winternitz Gyula

Korponay Ödön

Barth Mór

Dória Károly

Lorbersbeck Kálmán

Ráday Antal

Hevesi Vilmos

Dr. Héderváry Soma

Ladányi Zsigmond

Wolfner Tivadar

Illek Vince

Dr. Seligman Jenő

Dr. Lichtmann Henrik

Dr. Hédervári Ernő

Dr. Kis Sándor

Dr. Fuchs Ignác

Mády Lajos

Perich Károly

Kárpáti József

Egerman Antal

Szőnyi Richard

Halász István

Krompecher János

Lövy Ernő

Heidrich Ignác

Reczd Imre

Schwartz Jakab

Link Bernát

Grünbaum Lajos

Zsoldos János

Összesen: 36.

Nemmel szavaztak:

Csepreghy Pál

Czipauer János

Körösi Lajos

Pótz Mihály

Dr. Dömötör László

Összesen: 5.

Szavazati jogával nem élt:

Dezső Lajos

Összesen: 1.

E szerint 36 szavazattal 5 ellenében határozatilag kimondja a képviselőtestület, hogy a községi előljáráóság és a mellé rendelt bizottságnak az új községháza építésére vonatkozó összes

eddig tett intézkedéseit magáévá teszi, azt jóváhagyja és a vármegyei nagys. alispán úr erre vonatkozó határozatát tudomásul veszi.

A községi képviselőtestület fent meghozott határozata ellen netalán beadandó felebbezések birtokon kívül való helyezése tárgyában az előljárási javaslathoz képest elnöklő bíró elrendeli a névszerinti szavazást olyképp, hogy akik a netalán beadandó felebbezéseket birtokon kívül helyezni óhatják igennel, az ezt ellenzők pedig nemmel szavazzanak.-

Megejtetvén a névszerinti szavazás:

Igennel szavaztak:

Lattisz János

Erös Antal

Winternitz Gyula

Korponay Ödön

Barth Mór

Dória Károly

Lorbersbeck Kálmán

Ráday Antal

Hevesi Vilmos

Dr. Héderváry Soma

Ladányi Zsigmond

Wolfner Tivadar

Illek Vince

Dr. Seligman Jenő

Dr. Lichtman Henrik

Dr. Hédervári Ernő

Dr. Kis Sándor

Dr. Fuchs Ignác

Mády Lajos

Perich Károly

Kárpáti József

Égermen Antal

Szőnyi Richard

Halász István

Krompacher János

Lövy Ernő

Heidrich Ignác

Reczd Imre

Schwartz Jakab

Link Bernát

Grünbaum Lajos

Zsoldos János

Összesen: 36.

Nemmel szavaztak:

Csepreghy Pál

Czipauer János

Körösi Lajos

Pótz Mihály

Összesen: 4.

Szavazati jogával nem élt:

Dezső Lajos

Dr. Dömötör László

Összesen: 2.

E szerint 36 szavazattal 4 ellenében határozatilag kimondja a képviselőtestület, hogy az előlemlített határozata ellen netalán beadandó felebbezéseket birtokon kívül helyezi.

Csepreghy Pál ezen határozat ellen felebbezést jelent be.-

(...)

36

VI. Jegyzőkönyv

Felvétetett Újpesten 1899. évi augusztus hó 3-án a községi képviselőtestület rendes közgyűlésén.-

Jelen voltak:

Lindt János bíró, Zsoldos János, Gurányi István jegyzők, Ráday Antal aljegyző, Erös Antal, Heidrich Ignác, Csepreghy Pál, Szőnyi Richard, Pótz Mihály, Körösi Lajos, Dr. Hédervári Soma, Dr. Seligman Jenő, Schwartz Jakab, Korponay Ödön, Grünbaum Lajos, Dr. Lichtman Henrik, Klein József, Deutsch Zsigmond, Barth Mór, Winternitz Gyula, Halász István, Pecze Imre, Ladányi Zsigmond, Wolfner Tivadar, Mády Lajos, Dr. Dömötör László és Illek Vince községi képviselők.-

Elnöklő bíró az ülést megnyitván, ezen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére

Szőnyi Richard és Deutsch Zsigmond községi képviselőket kéri fel.-

(...)

61.-

Kifogást emel továbbá Csepreghy Pál községi képviselő a 32. sz. és az új községháza építése ügyében hozott döntések szavazása ellen, ugyanis a határozat szövege nem megfelelően lett megszerkesztve.-

Zsoldos János jegyző ezzel szemben kijelenti, hogy az a határozat az akkori gyűlésen jelenvolt képviselők és a hitelesítők megítélése szerint helyes szövegezésű, kéri azért a képviselőtestületet, hogy azt változatlanul hagyja jóvá.

A képviselőtestület a felolvasott szövegrészt helyesnek és a valóságnak megfelelőnek tartja és azt ezen határozatával megerősíti

Csepreghy Pál ez ellen felelőszót jelent be.-

141

XVI. Jegyzőkönyv

Felvétetett Újpesten 1900. év május hó 14-én a községi képviselőtestület rendkívüli közgyűlésén.

Jelen voltak:

Lindt János bíró.- Zsoldos János, Gurányi István jegyzők, Ráday Antal, Hevesi Vilmos aljegyzők, Sonnenfeld Lajos, Schwartz Ede, Illek Vince, Deutsch Zsigmond, Becze Imre, dr. Hédervári Soma, Dr. Kis Sándor, Sonnenfeld Samu, Lorbersbeck Kálmán, Barth Mór, Korponay Ödön, Halász István, Gerő Zsigmond, Dr. Hédervári Ernő, Kuthy István, Pótz Mihály, Kárpáti József, Wolfner Tivadar, Mády Lajos, Winternitz Gyula, dr. Sugár Bódog, Friedman Árnin, Körösi Lajos, Diamantstein Lajos, dr. Seligman Jenő, Mauks János, Csepreghy Pál és Lövy Ernő községi képviselők.

Elnöklő bíró a közgyűlést megnyitván, olvastatott a múlt ülésről felvett, és már hitelesített jegyzőkönyv.

A felolvasott jegyzőkönyv minden észrevétel nélkül tudomásul vétetett.

Jelen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére elnöklő bíró

dr. Hédervári Soma és Deutsch Zsigmond községi képviselőket kéri fel.

Következik a napirend.

57.- Dr. Sugár Bódog községi képviselőnek a f. évi április hó 23.-án tartott képviselőtestületi gyűlésen a község házában létesítendő vendéglő és kávéház bezárása ügyében tett önálló indítványa feletti érdemleges határozathozatal.

Köz ig. jegyző előadja, hogy az új község ház létesítése már ezen eszme feltételekor úgy határozott, hogy abba a nagyobb jövedelmezőség tekintetéből, de meg azért is hogy az ez irányban előállt költséget kielégítse, vendéglő és kávéház létesítsék. Ilyen irányban iratott ki a tervpályázat, a tervezők ezen kíváncsi figyelembevételével készítették a terveket, úgy hagyatott az jóvá a felsőbb hatóságok által s így is került az épület kivitelre.

Tekintettel pedig arra, hogy a község ház épület kellő jövedelmezősége ezen alapfeltétele volt ezen középület létesítésének a község háztartására való tekintettel sem lehet a vendéglő és kávéház létesítésétől eltekinteni, mert nyilvánvaló, hogy az épület azon részén létesítendő üzlethelyiségek más úton kellőképp kihasználhatók nem lennének.

A község képviselőtestületének f. évi 56. sz. határozata értelmében a község ház építése ügyében kiküldött bizottság dr. Sugár Bódog önálló indítványára vonatkozólag a következő véleményi jelentést terjeszti elő:

Mindenek előtt szükségesnek látja a bizottság az új község házában létesíteni szándékolt kávéház és vendéglő építésének eddig felmerült, és az azok bezárása és üzlethelyiségekké való átalakítása folytán felmerülő újabb kiadások, és az ekként előálló kevesebb bevételekről az építésvezetőség műszaki adatai alapján a képviselőtestületet tájékoztatni.

A szóban forgó helyiségeknek vendéglő és kávéházi célokra szolgáló és már eszközölt építése 8450 koronával emelte az építési költségeket, ezen helyiségeknek üzletekké való átalakítása circa 4000 korona költséget igényelne.

A jövedelmezőséget illetőleg a vendéglő és kávéházért előirányzott évi bérösszeg 6000

korona, átalakítás estén az így előálló tiz üzlethelyiség, - egyenkint 400 korona bérösszeggel számítva - kitenné a 4000 koronát.

A várható kevesebb bevétel tehát 2000 kor.

Ezek előre bocsajtása után a bizottság beható és alapos megvitatás után Wolfner Tivadar bizottsági elnöknek a következőkben előterjesztett javaslatát ajánlja elfogadásra:

Igaz ugyan, hogy az új községháza vendéglő- és kávéház helyiségek létesítésével tervezetett, s a vonatkozó tervek, amint a bizottság újólág is meggyőződést szerzett, a belügyminisztérium által jóvá is hagyattak, a miért is az épület jövedelmezősége szempontjából, az elérhető magasabb bérösszeg folytán ilyeneknek létesítése a községre nézve előnyös is volna, tekintettel azonban arra, mikép a bizottságban működő lelkes uraknak a fentjelzett ülésen tett egyértelmű nyilatkozatai szerint a létesítendő kávéház és vendéglő az új községház közelében fekvő templomokban az istentiszteleteket zavarná és hiveiket ez által vallásuk szabad gyakorlásában akadályozná és ily módon egyes felekezeteknek tápot nyújtana a békétlenkedésre, ezen egyházak által hangoztatott alapos és jogos kifogások előtt, magasabb ethikai szempontból meg kell hajolni még áldozatok árán is, miért is javasolná a bizottság, hogy a község másképp javadalmaztassa az épületet.

Amidőn a községházépítő bizottság kívánt javaslata a fentiekben előterjesztetett, meg van győződve a bizottság, hogy a kérdésben levő ügy sikeres és célravezető megoldására vezető utat a képviselőtestület ismert becsületességével meg fogja találni.

Ezen véleménnyel szemben a községi előjáróság javaslatát közíg. jegyző a következőkben terjeszti elő:

A községházában létesített vendéglő és kávéház helyiségek, mint ilyenek fentartandók és értékesítendőek volnának, mert ha ezen helyiségek üzletekké alakíttatnának át, az azokból elért berjövedelem semmiesetre sem érné el azt az összeget, a mit az eredeti rendeltetése estén övedelmezett volna, úgy az építő bizottság által hangoztatott ethikai szempontokból eredő kifogások, mint az önálló indítványt tevő részéről felhozott azon indok, mikép a vendéglő és kávéházra a bérlő az italmérési engedélyt nem nyerhetné el, megdőlnék azért, mert egy a közszükségleteket kielégítő tisztességes vendéglő és kávéház semmiféle vallási kegyeletet nem sérthet, és a kellő távolság is megvan a templomtól arra, hogy az italmérési engedély megadása akadályokba ne ütközzék akkor, a mikor a tervek az összes hatóságok, és így a legfelsőbb fokban a minisztérium által is jóvá hagyattak, s a mely tervekben a vendéglő és kávéház kifejezetten ki volt tüntetve.

VI. Jegyzőkönyv

Elvitatott Újpesten 1899. évi augusztus hó 3-án a községi képviselőtestület rendes közgyűlésén. -

Ismét voltak:

Lindl János bíró, Zsolnai János, Gurinnyi József jegyző, Páday László aljegyző, Éris László, Heidrich János, Csoroghy Feri, Szanyi Richárd, Boldi Miklós, Kőrösi Lajos, Dr. Halászvárosi László, Dr. Gelberman János, Schvartz Jakab, Korpányi Ödön, Grünbaum Lajos, Dr. Lichtman Henrik, Klein József, Deutsch Lajos, Parki Mór, Winternitz Gyula, Halász József, Fecser János, Ladányi Lajos, Wolfner Tivadar, Nagy Lajos, Dr. Komlósi László és Hark Vince községi képviselők -

Az 1899. augusztus 3-án kelt jegyzőkönyv bevezető sorai

Illek Vince plébános, községi képviselő újólaj megerősíti azon kijelentését, a melyet a község ház építése ügyében kiküldött bizottság ülésén tett, s a mely kijelentése a bizottsági javaslatban kifejezve is van, ebbeli véleménye az előljárási elhangzott javaslata dacára sem változott meg, kéri az építőbizottság javaslatának elfogadását.

Mády Lajos községi képviselő a midőn szintén hangoztatja a bizottsági ülésén tett kijelentését, óhajtott volna, ha az előljárási javaslata ép úgy, mint az építőbizottságé írásban, - és nem szabad előadásban élőszóval terjesztetett volna a képviselőtestület elé!

Közig. jegyző kijelenti, hogy az előljárási javaslatai mindig élőszóval terjesztettek a közgyűlés elé, s nincs is szabály, ami előírná azoknak írásban való megszerkesztését. Ez a mód évek hosszú során gyakorlatban volt és van, a dolog érdemére nézve, minthogy az előljárási javaslatával szemben az építő bizottság véleménye ellenkező az ügy fontosságára való tekintettel az előljárási oda módosítja javaslatát, mikép ne döntsön a képviselőtestület az ügy felett érdemben, hanem tekintettel arra, mikép az építkezés folytatását a vendéglő és kávéház helyiségek bevégezetlen volta egyelőre nem akadályozza, kísérelje meg a község ház épülése ügyében kiküldött bizottság részéről a helyiségek bérbeadására kiküldött

Mády Lajos

Illek Vince

Ladányi Zsigmond községi képviselőkből álló albizottság az épület ezen részeit tiz különálló üzletté átalakítva bérbeadni úgy, hogy az előírányzott jövedelem ily úton is biztosítható legyen, és eljárásának eredményére 4 hét leforgása után tegyen jelentést. Magától értetődően, hogy az építési vállalkozó szerződési kötelezettségei ezen szóban forgó épületrészre 4 héttel szintén meghosszabbíthatatnának. A bizottság jelentése után hozna ezután a képviselőtestület érdemleges határozatot.

Dr. Sugár Bódog községi képviselő az előljárási ezen közbevető javaslatának

mellőzését kéri és önálló indítványára vonatkozólag érdemleges határozatot kér.

Többek hozzászólása után elnöklő bíró elrendeli, elhangzott és az előljárási részéről is támogatott kívánalma folytán az ügy feletti döntés céljából a névszerinti szavazást olykép, hogy igennel szavazzanak az előljárási közbevető javaslatát elfogadók, nem-mel pedig az azt ellenzők, s ha ez a javaslat kisebbségben maradna, bocsájtatnának a többi indítványok szavazás alá.

A névszerinti szavazás ez értelemben megejtven

Igen-nel szavaztak:

Zsoldos János

Gurányi István

Ráday Antal

Hevesi Vilmos

Barth Mór

Kárpáti József

Kuthy István

Gerő Zsigmond

Winternitz Gyula

Korponay Ödön

Lorbersbeck Kálmán

Becze Imre

Deutsch Zsigmond

Lövy Ernő

Diamantstein Lajos

Sonnenfeld Lajos

Sonnenfeld Samu

Schwartz Ede

Friedman Ármin

Dr. Hédervári Erő

Dr. Kis Sándor

Lindt János közs. képviselők

Összesen: 21.-

Nem-mel szavaztak:

Mauks János

Dr. Sugár Bódog

Csepreghy Pál

Pótz Mihály közs. képviselők

Összesen: 4.-

Szavazati jogukkal nem éltek:

Dr. Hédervári Soma

Wolfner Tivadar

Illek Vince

Dr. Seligman Jenő

Körösi Lajos

Mády Lajos és

Halász István közs. képviselők

Összesen: 7.-

E szerint 21 szavazattal 4 ellenében, -7 községi képviselő nem élve szavazati jogával, a községi képviselőtestület elhatározza, mikép tekintettel arra, hogy az előjáróság a vendéglőt és kávéházat az újonnan építendő községházában az eredeti terv értelmében csak pénzügyi szempontból kívánja javaslatában fentartani, ha pedig az előirányzott jövedelem másképp eléretik, a kérdéses helyiségek másnemű használata ellen kifogása nincs, a község képviselőtestülete megbizsa az általa kiküldött építőbizottság részéről megbízott

Mády Lajos

Illek Vince

Ladányi Zsigmond

községi képviselőkből álló albizottságot, hogy kisértse meg 4 hét leforgása alatt a szóban forgó helyiségeket mint üzleteket értékesíteni és eljárásáról ezen idő elteltével tegyen jelentést. Csak s ennek megtétele után fog a képviselőtestület ezen ügyben érdemlegesen határozni.- Az építési vállalkozó szerződészerű kötelezettségének határideje a szóban forgó épületrészre 4 héttel meghosszabbítottnak mondatott ki.

Több tárgy nem lévén, elnöklő bíró az ülést berekesztette.

Kmf.

Zsoldos János

jegyző

Lindt János

bíró

Dr. Hédervári

Deutsch Zsigmond

147

XVII. Jegyzőkönyv

Felvétetett Újpesten, 1900. évi július hó 9-én a községi képviselőtestület rendkívüli közgyűlésén.-

Jelen voltak:

Lindt János bíró, Zsoldos János, Gurányi István aljegyzők, Ráday Antal, Hevesi Vilmos aljegyzők, Korponay Ödön, Sonnenfeld Samu, Winternitz Gyula; Ladányi Zsigmond, Barth Mór, Dória Károly, Mády Lajos, Dr. Hédervári Ernő, Dr. Hédervári Soma, Deutsch Zsigmond, Csepcesényi Béla, Gerő Zsigmond, Czipauer János, Csepreghy Pál, Muks János, Mártonfi Imre, Pótz Mihály; Diamantstein Lajos, Dr. Lichtman Henrik, Halász István, Höberth Béla, Hochbaum Jakab, Kárpáti József, Radits Dávid és Krompacher János községi képviselők.-

Elnöklő bíró a rendkívüli ülést megnyitván elrendeli a mult képviselőtestületi gyűlés jegyzőkönyvének felolvasását.-

A felolvasott és már hitelesített jegyzőkönyv tudomásul vétetett.

Ezen gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítésére elnöklő bíró

Czipauer János és Dr. Lichtman Henrik községi képviselőket kéri fel.-

58.-

Tárgyalás alá vétetett ezután a mai közgyűlés egyedüli tárgya, a községközi vendéglő és kávéház ügye.-

Közig. jegyző elfogadja, hogy a folyó évi május hó 14-én tartott közgyűlés 57. számú határozatából kifolyólag a községközi építő bizottság tagjaiból alakított 3 tagú albizottság küldetett ki azon célból, hogy a községközi házban tervbe vett vendéglő és kávéház helyiségeit mint külön átalakítandó boltokat kisértse meg értékesíteni, mert amennyiben ez sikerülne, és ezáltal a megfelelő jövedelem eléretne, a vendéglő és kávéház létesítése feleslegessé válna.-

Ezek után előterjeszti a kiküldött és a községközi építő bizottság által is elfogadott

bizottsági jelentést, amely szerint a vendéglő és a kávéház helyiségeit mint külön átalakítandó boltokat bérbeadni annak dacára, hogy ez a legkiterjedtebb módon hirdetve lett - nem sikerült, tehát ezen helyiségek értékesítés szempontjából - csakis ahogy az tervezve volt - vendéglő és kávéháznak volnának kiadandók.-

Ezen bizottsági jelentés alapján javasolja az előljáróság, hogy most már az eredeti terv értelmében vendéglő és kávéház létesítésével fejeztessék be az épület és adassék át rendeltetése céljának, megjegyzi még, hogy a vendéglő bérbevétele iránt már két vendéglős adott be ajánlatot.

Czipauer János községi képviselő azt csodálja, hogy az építkezés intézői közül mondhatni az utolsó órában lettek ellenzői a vendéglő létesítésének, akkor, amikor az épület már a vendéglő létesítésére szolgáló helyiségekkel befejezéséhez közeledik.- Ez okból költségkimelés és nagyobb jövedelmezőség szempontjából pártolja az előljáróság javaslatát.

Mády Lajos ref. lelkész és községi képviselő mint az építőbizottság tagja kijelenti, hogy az építőbizottság egy jogérvényes határozat végrehajtására volt kiküldve, a kivített tehát ő mint lelkész meg nem akadályozhatta, de azért hivei nevében köteleességének tartotta megkísérelni a terv megváltoztatását. Egyébként is a vendéglőre ajánlkozó forma szerint még nincs, csak puhatolódzott kettő a bérbevétel iránt. Indítványozza, hogy ne rendeztessék még ki az mint vendéglő, hanem várjon vele a község egy ideig, amikor talán külön üzletekké átalakítva mégis lehet a szóbanforgó helyiségeket értékesíteni.

Közig. jegyző ezek után kéri - tekintettel az ügy fontosságára - az előljáróság javaslatának névszerinti szavazás megejtése melletti elfogadását.

Tehát igennel szavazzanak a javaslatot elfogadóknak, nemmel pedig az ezt ellenzők.

Igennel szavaztak:

Zsoldos János

Gurányi István
Hevesi Vilmos
Radits Dávid
Kárpáti József
Gerő Zsigmond
Korponay Ödön
Bartha Mór
Dória Károly
Dr. Hédervári Soma
Ladányi Zsigmond
Deutsch Zsigmond
Diamantstein Lajos
Sonnenfeld Samu
Dr. Lichtman Henrik
Dr. Hédervári Ernő
Czipauer János
Lindt János
Összesen: 18.-
Nemmel szavaztak:
Mauks János
Csepcesényi Béla
Höberth Béla
Krompecher János
Csepreghy Pál
Mády Lajos
Pótz Mihály
Halász István
Mártonffy Imre
Összesen: 9.-

E szerint 18 igen szavazattal 9 nem ellenében a községi előljáróság azon javaslata emeltetett határozattá, amely szerint a község házában vendéglő és kávéház létesítendő.

Közig. jegyző ellőadja, mikép tekintettel arra, hogy ezen határozat végrehajtása nehézségekbe ne ütközzék és ezáltal az elérendő bérjövődelem elmaradása által kár ne érhesse a községet, indítványozza mikép a netalán beadandó felebbezéseket az 1886. évi XXII. tcz. 59. §-a értelmében helyezze a képviselőtestület névszerinti szavazással birtokon kívül.-

A névszerinti szavazás a birtokon kívül helyezés kérdésében elrendeltetvén olykép, hogy igennel szavazzanak azok, akik a birtokon kívül

való helyezést kívánják, nemmel pedig az ezt ellenzők.

Igennel szavaztak:

Zsoldos János
Gurányi István
Hevesi Vilmos
Radits Dávid
Kárpáti József
Gerő Zsigmond
Korponay Ödön
Barth Mór
Dória Károly
Dr. Hédervári Soma
Ladányi Zsigmond
Deutsch Zsigmond
Krompecher János
Diamantstein Lajos
Sonnenfeld Samu
Dr. Lichtman Henrik
Dr. Hédervári Ernő
Czipauer János
Lindt János
Összesen: 19.-
Nemmel szavaztak:
Mauks János
Hőberth Béla

Csepcsényi Béla

Csepreghy Pál

Mády Lajos

Pótz Mihály

Mártonffy Imre

Összesen: 7.-

Szavazati jogával nem élt:

Halász István

Összesen: 1.-

Eszerint 19 igen szavazattal 7 nem ellenében - egy képviselő szavazati jogával nem élén - a községi képviselőtestület a beadandó felebbezéseket birtokon kívül helyezettetni határozza.-

Csepreghy Pál községi képviselő ezen határozat ellen felebbezést jelent be.-

Több tárgy nem lévén, elnöklő bíró a gyűlést berekeszti.-

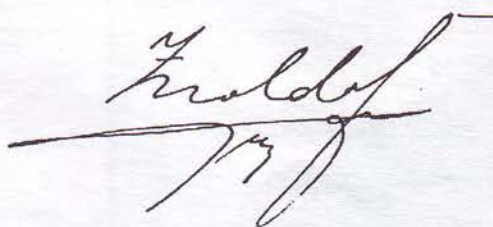
Kmf.

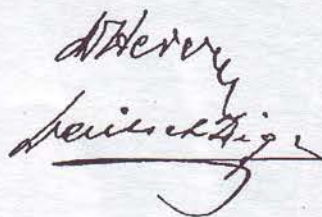
Zsoldos János
jegyző

Lindt János
bíró

Dr. Lichtman Henrik
Czipauer János

*Több tárgy nem lévén, elnöklő bíró az ülést berekesztette.
Helye.*

Az 1900. május 17-én kelt jegyzőkönyv záradéka Zsoldos János jegyző, Lindt János bíró, valamint a hitelesítő tanúk, dr. Hédervári Soma és Deutsch Zsigmond aláírásával

Száz éve született Bay Zoltán

A közelmúltban avatták fel Újpesten a világhírű Bay Zoltán mellszobrát, emlékezve születésének századik évfordulójára. Bay Zoltán tevékenysége 1937 és 1948 között a magyar fényforrásipar fellegvárához, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt.-hez kötődött. Aschner Lipót a vállalat világhírű vezérigazgatója hívta Bay Zoltánt Szegedről Újpestre, az akkor már európai hírnévű Tungsram Kutató Laboratórium élére. Közismert tény, hogy a budapesti Műegyetemen Aschner Lipót éppen Bay Zoltán javaslatára segítette létrehozni az Atomfizikai Tanszéket. Véletlen egybeesés, hogy abban az esztendőben, amikor Bay Zoltán született — tehát 1900-ban —, már épültek azok a gyárépületek, melyek azóta is otthonául szolgálnak az Izzó utódvállalatának. A két eseményre is emlékezve közöljük az Atomfizikai Tanszék létrehozását szolgáló alapítványi okirat másolatát, a kormányzói elfogadó nyilatkozattal együtt.

Bay Zoltán mellszobra

(Fotó: Gömbös Attila)

II. eredeti példány.

"AZ EGYESÜLT IZZÓLÁMPA ÉS VILLAMOSSÁGI R.T. EGYETEMI

ATOMFIZIKAI TANSZÉK-ALAPITVÁNYA"

ALAPÍTÓLEVELE

és

AJÁNDÉKOZÁSI OKIRATA.

ALAPÍTÓLEVÉL és AJÁNDÉKOZÁSI OKIRAT.

Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T. számos évi tapasztalatai során arról győződött meg, hogy a korszerű világítási és villamossági ipar a természettudományok, különösen a rendkívüli fejlődési távlatokat fel-táró elméleti és kísérleti atomfizika terén a tudományos kutatás legújabb eredményeinek gyakorlati téren való be-hatóbb alkalmazását - ha valóban fejlődni akar, - semmi-képen sem nélkülözheti, tehát a tudomány állandó támogatá-sára szorul. Ezért az itt megnevezett részvénytársaság a világítási és villamossági ipar helyesen felfogott érdeké-ben, de a hazai tudományos és kulturélet fejlesztésének vá-gyától is áthatva, a jelen alapítólevélben és ajándékozá-si okiratban körülírt alapítványával és adományaival a Ma-gyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egye-temen létesítendő atomfizikai tanszék, valamint annak ki-sérleti és kutató intézete felállításához és fenntartásá-hoz szükséges anyagi eszközöket az alábbi módon rendelke-zésre bocsátja és ezzel a magyar állam szolgálatában - a-melynek mai súlyos helyzetében nincs módjában ezt az egye-temi tanszéket és intézetet saját anyagi erejéből létesí-teni, - közérdekű hivatást vél teljesíteni.

Az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T.

- 2 -

tisztelettel felkéri a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi Miniszter Urat, mint a hazai tudományos és kulturális törekvések legfőbb őrét, hogy az alábbi rendelkezések szerint megszervezett alapítványt állami kezelésbe venni, továbbá a már ezuttal rendelkezésre bocsátott s a jövőben az alábbiak szerinti módon még rendelkezésre bocsátandó adományait az ott megjelölt célra elfogadni s a hazai műszaki tudományok felvirágoztatására felhasználni méltóztassék.

Mindezek után az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T. nevében annak igazgatósága az alábbi

A. ALAPÍTÓLEVELET

és

B. AJÁNDÉKOZÁSI OKIRATOT

állítja ki:

A.

I.

Az alapítvány neve: "AZ EGYESÜLT IZZÓLÁMPA és VILLAMOSSÁGI R.T. EGYETEMI ATOMFIZIKAI TANSZÉK-ALAPÍTÁNYA."

II.

Az alapítvány célja és rendeltetése: atomfizikai tanszéknek a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen való felállítása és fenntartásának biztosítása.

Ennek a tanszéknek feladata lesz, hogy a hazai fizikai tudományt és ezzel a kultúréletet önálló elméleti kutatással, gyakorlati kísérletekkel, előadásokkal és

- 3 -

a szakirodalom művelésével előbbre vigye és fejlessze.

Az alapító azt óhajtja, hogy ez a tanszék a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen jelenleg fennálló egyéb tanszékekkel minden vonatkozásban teljesen azonos jellegű legyen.

III.

Az alapítvány vagyona: az alapítvány javára költményezett egyenként 100 /egyszáz/ aranykorona névértékű 500 /ötszáz/ darab Magyar Nemzeti Bank-részcégből és 300 /háromszáz/ darab 1914-es 4 1/2 /négy és fél/ százalékos Budapest székesfővárosi kötvényből áll.

Az értékpapiroknak címlet és szám szerinti felsorolását az alapítólevél-és ajándékozási okirathoz fűzött jegyzék tartalmazza.

IV.

Az alapítványt a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter kezeli, aki intézkedik az alapítvány évi jövedelmeinek az állami költségvetés javára egyenként való bevételezése és a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen felállítandó atomfizikai tanszékre kinevezendő tanár törvényszerű illetményeinek költségvetési fedezésére leendő fordítása iránt.

Mint hogy az egyetemi nyilvános rendes és rendkívüli tanárok javadalmazása a szolgálatban eltöltött idő terjedelme szerint - a jelenleg érvényben lévő törvények és rendeletek értelmében - nagy eltéréseket mutat, számolni kell azzal a helyzettel, hogy az alapítvány évi jövedelme olykor meg fogja haladni a tanári illetmények fedezésére

- 4 -

szükséges összeget, máskor viszont nem lesz elegendő az illetmények fedezésére.

Amennyiben tehát az alapítvány évi jövedelmei a törvényszerű tanári illetmények fedezésére szükséges összeget valamelyik költségvetési évben meghaladnák, az ekként előálló jövedelmi feleslegből állandóan és kellő óvatosság mellett gyümölcsöztetendő tartalékalap alakítandó, amelyből viszont azokban a költségvetési években, amelyekben az alapítványi vagyon jövedelmei az illetmények fedezésére nem elegendők, a szükséges különbözeti összeg az állami költségvetés rendelkezésére bocsájtandó. Ezt a különbözetet a tartalékalap netáni kimerülése esetén a magyar királyi kincstár a sajátjából tartozik majd az állami költségvetés keretében fedezni, az alapítvány tőkevagyonra azonban igénybe sohasem vehető és meg nem csonkítható.

V.

Az alapítványt peres és perenkívüli ügyekben a közalapítványi királyi ügyigazgatóság képviseli.

VI.

Az alapító kéri, hogy ez az alapítólevél Magyarország Főméltósága Kormányzója elé terjesztessék legfelsőbb jóváhagyás végett.

B.

Az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T. a fenti alapítólevél II.pontjában körülírt egyetemi atomfizikai tanszék mellett szervezendő atomfizikai tudományos

- 5 -

kísérleti és kutató intézet első berendezésének beszerzésére a magyar királyi államkincstárnak ezennel 50.000/ötvenezer/ aranypengő készpénzt adományoz és egyben kötelezi magát arra, hogy az ezen összegben felül 1937. /egyezerkilencszázharminchét/ évi július hó 1.-től számítandó 10 /tiz/ év alatt egyenlő évi részletekben, minden év július hó 1.-én 15.000-15.000 /tizenötezer-tizenötezer/ aranypengőt, összesen tehát 150.000 /egyszázötvenezer/ aranypengőt adományoz és bocsájt a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter ur rendelkezésére.

Az első 15.000 /tizenötezer/ aranypengős részlet 1937. /egyezerkilencszázharminchét/ évi július hó 1.-én válik esedékessé.

Ebből a 10 /tiz/ éven át fizetendő évi 15.000 /tizenötezer/ aranypengős adományból a jelen okirat A.II. pontjában körülírt egyetemi atomfizikai tanszéknél rendszeresítendő 2 /kettő/ tanársegédi állással kapcsolatos törvényszerű illetményeket kell fedezni; az ezután mutatkozó maradványt pedig a fent körülírt atomfizikai tanszék és intézet egyéb személyi és dologi szükségleteinek fedezésére kell fordítani.

A most említett 15.000 /tizenötezer/ aranypengő adományt az alapító a lehetőség szerint a fentebb említett 10 /tiz/ évi időtartam lejárta után is szolgáltatni óhajtja anélkül, hogy erre kifejezett kötelezettséget vállalna.

+

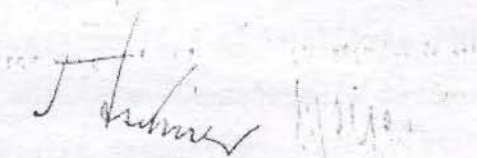
+

+

- 6 -

Ez az alapítólevél és ajándékozási okirat 4 /négy/ eredeti és 1 /egy/ másolati példányban állított ki. A négy eredeti példány közül 1-1 /egy-egy/ illeti a Magyar Királyi Vallás-és Közoktatásügyi Minisztérium irattárát, az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T.-ot, a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektorát és a Közalapítványi Királyi Ügyigazgatóságot, míg a másolati példány a Magyar Királyi Központi Díj-és Illetékkiszabási Hivatalhoz mutató be.

Kelt Budapesten, 1937. évi ~~április~~ hó 23 napján.

Az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T. által a jelen alapítólevél értelmében létesített egyetemi atomfizikai tanszék-alapítvány javára költményezett egyenként 100 /egyszáz/ aranykorona névértékű 500 /ötszáz/darab Magyar Nemzeti Bank-részből és 300 /háromszáz/darab 1914-es 4 1/2 /négy és fél/ százalékos Budapest székesfővárosi kötvényből álló tőkevagyonát állami kezelésbe átveszem és a tanszék, valamint a mellette működő kísérleti és kutató intézet céljaira szükségelt helyiségeknek, úgy nemkülönben ezek fűtésének és világításának az állami költségvetés terhére leendő rendelkezésre bocsáj-

- 7 -

tását egyszersmindenkorra elvállalom.

Az alapítványnak a hazai törvények, törvényes rendeletek, szokás és a jelen alapítólevél rendelkezései szerint való kezelésére és jövedelmei felhasználására magamat - mindenkori utódaim nevében is - ezennel kötelezem.

A jelen okirat B.pontjában körülírt 50.000 /ötvenezer/ aranypengő összegnek a magyar királyi államkincstár részére, de a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen felállítandó atomfizikai tanszék és a mellette működő atomfizikai tudományos kísérleti és kutató intézet első berendezése céljaira az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T. által történt ajándékozását elfogadom.

Ugyancsak elfogadom az Egyesült Izzólámpa és Villamossági R.T.-nak a magyar királyi államkincstár részére az atomfizikai tanszéknél rendszeresítendő 2/kettő/ tanársegédi állással járó hivatali illetmények fedezésére, valamint az egyetemi atomfizikai kísérleti és kutató intézet egyéb személyi, valamint dologi szükségleteire szolgáló s 1937. /egyezerkilencszázharminchét/ évi július hó 1.-től számítandó 10 /tíz/ éven át évi 15.000 /tizenöt-ezer/ aranypengős egyenlő részletekben kamatmentesen fizetendő 150.000 /egyszázötvenezer/ aranypengő összegre vonatkozó ajándékozását is.

Az 50.000 /ötvenezer/ aranypengő adománynak átvételét elismerem és kijelentem, hogy mind a már átvett, mind pedig a jövőben átveendő adományi összegeket rendel-

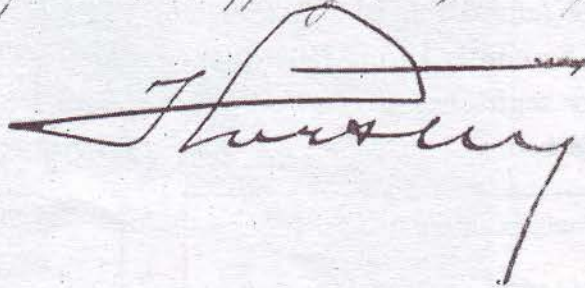
- 8. -

tetésüknek megfelelően fogom felhasználni.

Kelt Budapesten, 1937. évi június hó 8. napján.

A magyar királyi vallás- és közoktatásiügyi miniszter előterjesztése. Az Árpád-társaság és Villamosági Társaságok Egyesített Áramszolgáltató Társaság - Helyi Társaságai - nek Budapest, 1937. évi április hó 23. napján kelt alapító levelét és a jöttelkorra vonatkozó okiratát, valamint a magyar királyi vallás- és közoktatásiügyi miniszter által az okiratban Budapest, 1937. évi június hó 8. napján vezetett elfogadási nyilatkozatát jóváhagyom.

Kelt Budapest, 1937. évi július hó 24. napján.

Helytörténeti hírek...

☞ HOCK ZOLTÁN alpolgármester úr, alapítványunk alapító elnöke, augusztus 18-án, nemzeti ünnepünk alkalmából TREFORT ÁGOSTON-díjban részesült. A kitüntetéshez gratulálunk!

☞ ZSENGELLÉR JÓZSEF nagytiszteletű úr, a belsővárosi református gyülekezet nyugalmazott lelkipásztora, sok éves közéleti munkájáért ÚJPESTÉRT DÍJ-ban részesült. A kitüntetéshez gratulálunk, jó egészséget és további sikeres munkát kívánunk!

☞ Az Újpesti Városnapok alkalmából gróf KÁROLYI ISTVÁN emlékére, az Újpesti Közművelődési Kör márványtablát állított a Károlyi István utcában.

☞ Alapítványunk az 1999 évi 1%-os adófelajánlásból 275.000 forintot kapott. Köszönjük, hogy az alapítvány munkáját polgártársaink ebben a formában is támogatják. Ígérjük, hogy az átutalt pénzt jól használjuk majd, a helytörténeti kutatások érdekében.

☞ Ismét lesz helytörténeti vetélkedő. Alapítványunk a 2000/2001-es tanévben ötödik alkalommal rendezi meg az újpesti általános iskolások helytörténeti vetélkedőjét. A jelentkezésre vonatkozó felhívást az iskolák igazgatói már megkapták. Ezúton is kérjük helytörténeti kutatóinkat, hogy segítsenek a gyerekek eredményes felkészítésében.

☞ KÖRÖS ANIKÓ az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar idén végzett hallgatója diplomamunkája témájának Újpest utcanéveinek történetét választotta. A kitűnően megírt dolgozat értékes helytörténeti információkat tartalmaz, ezért 2001 januárjában nyomtatásban is kiadjuk. Ezzel a kiadvánnyal megvalósul alapítványunk régi terve, hogy Újpesti Helytörténeti Füzetek címmel – 250 példányban megjelenő sorozatban – napvilágot lássanak olyan tanulmányok, melyeket diákok írtak, és hiteles adatokkal segítik a további kutató munkát, valamint a helytörténet oktatását.

☞ Meghalt MAGYAR FERENC plébános, az újpesti főplébánia vezetője. A 45 esztendő korában, váratlanul elhunyt lelkipásztor 1997-ben került a városmajori plébániáról Újpestre. Sokat segített alapítványunknak, hogy elkészülhessen az Újpest templomairól készített videófilm. Édesanyja és hívei gyászában az Újpesti Helytörténeti Alapítvány kuratóriuma is osztozik.

☞ Az Értesítő előző, július számában KRIZSÁN SÁNDOR: Újpest autóbusszközlekedésének kronológiája c. összeállításban technikai okok miatt hiba miatt keletkezett. Az ábrák számozása a szövegben helyes, a térképvázlatok és a fotók alatt – az 1. ábrát kivéve – eggyel kisebb számot viselnek (pl.: a 3. ábra helyesen: 2. ábra stb.). A hibáért az Olvasók és a szerző elnézését kérjük!

Az alapítvány támogatói:

ASCHNER LIPÓT ALAPÍTVÁNY,
„ARANY HORGONY” GYÓGYSZERTÁR,
ÉPORG RT., HOLLÓSI GYÖRGY,
IVÁNYINÉ KONRÁD GIZELLA,
IVÁNYI JÁNOS, DR. KAPOLYI LÁSZLÓ,
KOÓS GÁBOR, KOZMA SÁNDORNÉ,
ÚJPEST ÖNKORMÁNYZATA,
ÚJPESTI VAGYONKEZELŐ RT.

Kiadja: az Újpesti Helytörténeti Alapítvány

Elnök: Dr. Zámbo Gyula
Szerkesztő: Kadlecovits Géza
Szerkesztőség: 1047 Bródy Imre u. 1.
Tel./fax: 233-1976
Tipográfia: Wagner Attila
Készítette: a Spácium Bt.
Felelős: Koós Gábor